

Régiók Bizottsága vélemény – Tárgy: „Az Európai Parlament állásfoglalása a kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a kibővült Európában”

(2006/C 229/09)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Parlament 2005. június 8-i határozatára, mely szerint az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 265. cikkének (4) bekezdése értelmében konzultál az RB-vel a témában;

tekintettel Elnökségének 2005. október 11-i határozatára, melyben utasította az „Alkotmányos ügyek és európai kormányzás” szakbizottságot, hogy dolgozzon ki véleményt a témaköréről;

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalására a kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a kibővült Európában, T6-0228/2005;

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkére és az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 13. cikkére;

tekintettel a 2004. október 29-én aláírt, Európai Alkotmányt létrehozó Szerződésre, és különösen az annak II. részét alkotó Alapjogi Chartára;

tekintettel a 2000/43/EK és 2000/78/EK irányelvekre a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról, valamint a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról;

tekintettel véleményére az Európai Bizottság „Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség mindenki számára – Keretstratégia” című COM(2005) 224 final Közleményéről a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, valamint az Európai Parlament és a Tanács határozatára irányuló javaslatról: *Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve (2007) Az Igazságos Társadalom irányában* COM(2005) 225 final – 2005/0107 (COD) (CdR 226/2005fin);

tekintettel az Európai Parlament „A homofóbia Európában” c. állásfoglalására (RSP/2005/2666);

tekintettel véleményére a következő témában: *Zöld Könyv a kibővített Európai Unión belüli esélyegyenlőségről és diszkriminációmentességről* COM(2004) 379 final (CdR 241/2004 fin) ⁽¹⁾;

tekintettel az Alapvető Jogok Független Szakértőinek Európai Uniós Hálózatának a 3. sz. tematikus megjegyzésekben található ajánlásaira: A kisebbségek védelme az Európai Unióban;

tekintettel a Rasszizmus és Idegennyűlölet Európai Megfigyelőközpontjának (EUMC) jelentésére a migránsok, a kisebbségek és különösen a romák helyzetéről;

tekintettel az „Alkotmányos ügyek, európai kormányzás, a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térsége” szakbizottság által 2006. április 7-én egyhangúlag elfogadott véleménytervezetére (CdR 53 rev. 1/2006) (előadók: Boris Sovič, Maribor polgármestere és Eberhard Sinner, államminiszter, a bajor állami kancellária vezetője);

- 1) **MIVEL** az alapvető jogok, a kulturális és nyelvi sokszínűség tiszteletben tartása olyan mélyen gyökerező európai érték, melyet meg kell őrizni az Európai Unió valamennyi régiójában, és amely a Régiók Bizottsága számára prioritás;
- 2) **MIVEL** a nemi, faji vagy etnikai származáson, a valláson vagy hiten, az életkoron vagy a szexuális beállítottságon alapuló megkülönböztetés minden formája ellen egyforma intenzitással kell küzdeni azzal, hogy emlékeztetünk arra, hogy Európa gazdagságához valamennyi lakosa hozzájárul;

⁽¹⁾ HL C 71., 2005.3.22., 62. o.

- 3) **MIVEL** a kisebbségek védelme és a megkülönböztetésmentes politikák között különbség van, az egyenlő bánásmód alapvető jog, nem pedig kiváltság, valamennyi állampolgár számára;
- 4) **MIVEL** minden egyénnek joga van másnak lenni és a tolerancia és egymás tiszteletben tartása általános magatartás kell, hogy legyen az életben, ami a viszonyosságon alapul, nem pedig kegy, amely egyeseknek jár, másoknak pedig nem;
- 5) **MIVEL** a helyi önkormányzatoknak fontos szerepe van a gyülekezési szabadság alapvető jogának fenntartásban;
- 6) **MIVEL** a helyi önkormányzatok alkalmazottainak különleges felelőssége, hogy jó példával járjanak elől és támogassák a bevált gyakorlatokat;
- 7) **MIVEL** a helyi és regionális hatóságok jelentős jogkörrel rendelkeznek a nyilvános irattárakra, az oktatásra, a rendőrségre, az egészségügyre, a lakásügyekre és a szociális segítségnyújtásra vonatkozó ügyekben, amelyek nélkül az alapvető jogokat nem lehetne megvédeni;
- 8) **MIVEL** a Régiók Bizottsága az Európai Parlament felkérésére kezdeményezte a helyi és regionális szintű helyes gyakorlatok összegyűjtését, és ezzel jelentősen hozzá kíván járulni a kisebbségek jobb védelméhez és a megkülönböztetésmentesség politikáinak végrehajtásához;

a 2006. június 14–15-én tartott 65. plenáris ülésén (a 2006. június 15-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta a következő véleményt.

A Régiók Bizottsága

1. Általános megjegyzések

1.1 **üdvözli** az Európai Parlament állásfoglalását és **egyetért** vele abban, hogy a megkülönböztetés elleni politikák tagállamok általi alkalmazása nem kielégítő; **elismeri** azonban, hogy még ha az alkalmazás szintje eltérő is az egyes tagállamokban, mivel néhányan proaktívabban járnak el, mint mások, az EU, annak tagállamai, valamint a regionális és helyi önkormányzatok már kidolgozták a helyes gyakorlatok átfogó listáját;

1.2 **egyetért** az EP álláspontjával, miszerint a tagállamok különféle helyi, regionális és nemzeti hatóságai jobban összehangolhatnák a nemi, faji vagy etnikai származáson, a valláson vagy hiten, az életkoron vagy a szexuális beállítottságon alapuló megkülönböztetés minden formája – beleértve az antiszemitizmust és a kisebbségek, különösen a romák elleni támadásokat is – elleni küzdelemre irányuló intézkedéseket;

1.3 **elismeri**, hogy a helyi és regionális önkormányzatok kettős kihívással néznek szembe: egyrészt a regionális és helyi közigazgatásnak fel kell lépnie a megkülönböztető gyakorlat ellen, és tiszteletben kell tartania az esélyegyenlőség elvét az egyéni, gazdasági és szociális jogokhoz való hozzáférésben, másrészt pedig aktívan támogatnia kell az alapvető jogokat, beleértve a kisebbségi jogok tiszteletben tartását;

1.4 **hangsúlyozza**, hogy a helyi önkormányzatok által alkalmazott politikáknak és szabályoknak jogilag és ténylegesen megkülönböztetés-menteseknek kell lenniük, továbbá támogatniuk kell a társadalmi, gazdasági és politikai integrációt;

1.5 **elismeri**, hogy a szegénység, a társadalmi kirekesztés és a gettósítás radikalizmushoz vezethet, ezért **úgy véli**, hogy a hatékony integrációs politikák, beleértve a regionális és helyi szintű oktatási és lakásügyi intézkedéseket, közvetetten segíthetnek az erőszakos radikalizmus megakadályozásában, és, hogy külön figyelmet kell szentelni a városi „gettóknban” lakó fiataloknak;

1.6 **megjegyzi**, hogy több városban, településen és régióban hoztak a kisebbségek tagjai magasabb szintű védelmének biztosítását célzó pozitív intézkedéseket, melyek a multikulturális társadalom alapelvein és az EU gazdagságának és sokszínűségének tudomásulvételén alapulnak; így **javasolja** – figyelembe véve a tagjai által gyűjtött bizonyítékokat – a helyi és regionális szintű helyes gyakorlatok egy ideiglenes, nem teljes katalógusát, amely e vélemény mellékletét képezi;

2. Vélemények és ajánlások

2.1 *A sokszínűség és az interkulturális párbeszéd támogatása – decentralizált intézkedések*

2.1.1 **úgy véli**, hogy a regionális és helyi önkormányzatoknak hozzáadott értéket kell vinniük a fajgyűlölet, az antiszemitizmus, az iszlámgyűlölet, az idegengyűlölet, a homofóbia, valamint a kisebbségek, különösen a romák és a harmadik országok állampolgárai ellen intézett támadások elleni küzdelemben, a sokszínűség helyi szintű, „polgárközeli” ösztönzésével és azon alapul alkalmazásával, hogy a sokszínűség alkotja a társadalom gazdagságát;

2.1.2 **javasolja**, hogy a helyi és regionális önkormányzatok tegyenek megfelelő, decentralizált intézkedéseket a kisebbségi jogok védelmi szintjének növelése, továbbá a fajgyűlölet és az idegengyűlölet leküzdése érdekében az európai városokban és régiókban. Ezen intézkedések többek között a következők legyenek:

- regionális és helyi megkülönböztetés elleni hivatalok létrehozása, melyek feladata a megkülönböztetést elszenvedő csoportok tagjai által benyújtott panaszok figyelése és feljegyzése;
- alapvető információk terjesztése a szélesebb közönség számára a kisebbségek helyzetéről és a megkülönböztetés elleni politikákról;

- a városok, települések és régiók hivatalos képviselőinek nyilvános előadásai a helyes gyakorlatokról;
- az Európa Direkt kapcsolattartási pontok megnyitása a kisebbségi jogok és a megkülönböztetés elleni intézkedések ismertetése érdekében;
- események és ünnepek szervezése, melyek célja az egy területen élő különböző kultúrák, hagyományok és nyelvi csoportok összehozása;
- képzési programok a helyi és regionális közigazgatások, tanárok és újságírók számára, a megkülönböztetésmentesség és a valamennyi állampolgár számára egyenlő bánásmód támogatása érdekében;
- a kisebbségek számára egyszerű, közvetlen kapcsolat megteremtése azokkal a közigazgatási szervekkel, ahol időnként megkülönböztetés éri őket;

2.1.3 **támogatja**, hogy a Parlament kiemelten kezeli a romák helyzetét; ezért **úgy véli**, hogy a roma közösség különös védelmet igényel, figyelembe véve méretét és sajátosságait;

2.1.4 **úgy véli**, hogy a romák integrálása jelentős kihívás a regionális és helyi önkormányzatok számára, és **felhívja** az EU intézményeket, a nemzeti kormányokat, továbbá a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy dolgozzanak ki közös integrált és decentralizált megközelítést a politikai, társadalmi és gazdasági integráció elősegítése, ugyanakkor a sokszínűség tiszteletben tartása és a tolerancia támogatása érdekében. E tekintetben a következő helyi és regionális szintű intézkedéseket **javasolja**:

- rugalmas oktatási stratégiák kidolgozása, hogy az integráció esélyeit a lehető legnagyobb mértékben fokozzák;
- a legjobb gyakorlatok kicserélése az olyan városok és régiók között, ahol roma közösség él;
- a roma kulturális örökség és hagyomány megismertetésére irányuló kulturális események finanszírozása;

2.1.5 **kiemeli** a vallási és etnikai csoportok regionális és helyi szintű párbeszédének fontosságát, melynek célja a radikalizmus és a szegregáció elkerülése, és amely az európai társadalmak egyenlőségének és sokszínűségének közös megértéséhez is vezethet;

2.1.6 **támogatja** a Parlamentet az Európában tapasztalható homofóbia mint aggasztó kérdés hangsúlyozásában, különös tekintettel a „számos tagországban nemrég történt nyugtalanító események sorozatára”;

2.2 **Normák és tervek alkalmazása és támogatása az egyenlő bánásmód érdekében**

2.2.1 **úgy véli**, hogy a szolgáltatások nyújtásában, az egyenlőségi normák megteremtése érdekében a helyi és regionális önkormányzatoknak meg kell fontolniuk olyan politikai célok és mutatók meghatározását, amelyek segítenek a politika végrehajtásában történt előrehaladás mérésében, továbbá hozzá **kíván** járulni az ilyen mutatók kidolgozásához;

2.2.2 **elismeri**, hogy a közösségek közötti egyenlőséget célzó stratégiákra, valamint a faji eredet, nem, fogyatékoság és

szexuális beállítottság alapján történő megkülönböztetés mentes egyenlő bánásmódra irányuló normák és tervek jobban elismerik a tisztességes bánásmód fontosságát és a helyi önkormányzati szervekhez és a foglalkoztatáshoz való egyenlő hozzáférés jelentőségét; amelyeket azért dolgoztak ki, hogy lehetővé tegyék a helyi és regionális önkormányzatok számára a nemi, a faji és a fogyatékoság alapján történő megkülönböztetés kiküszöbölését a helyhatósági politika és gyakorlat minden szintjén;

2.2.3 **úgy véli**, hogy a helyi és regionális önkormányzatoknak magas színvonalú helyi szolgáltatásokat kell nyújtaniuk, melyek mindenki számára hozzáférhető és figyelembe veszik a városok különféle kerületeinek és közösségeinek igényeit, továbbá olyan keretrendszert biztosítanak, amelyen keresztül a közösségi kohézió és fenntarthatóság fejlődik, azáltal, hogy visszatérnek a már azonosított legjobb gyakorlatokhoz, melyek többek között:

- az egyének jogállására vonatkozó jogsegély, tanácsadás formájában;
- közösségi fogadóközpontok finanszírozása,
- integrációs fórumok létrehozása nyilvános vitákkal az „öslakosok” és a „nem öslakosok” közötti kapcsolatteremtés növelése érdekében;
- konzultációs testületek létrehozása a megkülönböztetésmentesség tárgyában, továbbá különleges tanácsadók alkalmazása, akik a faji és nemi megkülönböztetés eseteiért felelősek;

2.3 **Hozzáférés a nyelvtanuláshoz, az oktatáshoz és a munkaerőpiachoz**

2.3.1 **rámutat arra, hogy** az oktatás alapvető eszköz ahhoz, hogy a kisebbségek integrálódjanak azon országok társadalmi és politikai életébe, ahol élnek, továbbá a tolerancia és a sokszínűség tiszteletben tartásának tanításához; rámutat továbbá arra is, hogy a helyi és regionális önkormányzatok létfontosságú szerepet játszanak ezen a területen;

2.3.2 **arra ösztönzi** a tagállamokat az Európai Parlamenttel összhangban, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt a menekültek, menedékkérők és bevándorlók gyermekeinek az oktatási rendszerbe történő hatékony integrálását biztosítandó. A hatóságoknak is segíteniük kell biztosítani, hogy a kisebbségek tagjai minden lehetőséget megkapjanak ahhoz, hogy elsajátítsák a sikeres integrálódáshoz szükséges nyelvi készségeket;

2.3.3 **hangsúlyozza**, hogy azon közösség hivatalos nyelvének a kisebbségek részéről történő megfelelő elsajátítása, ahol élnek, növeli a hatékony integráció lehetőségét, és **kiemeli**, hogy a helyi és regionális önkormányzatoknak hatáskörükön belül biztosítaniuk kell – amikor csak lehetséges – integrációs programokat, többek között választható kurzusokkal a hivatalos nyelven, ingyenesen, még az óvodákban is;

2.3.4 **aggódik** a fiatalok magas arányú munkanélküliségének demoralizáló hatása miatt, és **javasolja** a pozitív intézkedések alkalmazását, különösen a munkaerőpiacra való bejutás tekintetében, minden hátrányos helyzetű csoport számára;

2.3.5 **javasolja** tagjai hálózatának igénybe vételét, hogy támogassa a következőket:

- képzések az önkormányzati kerületekben a kisebbségekhez tartozó személyek számára;
- ösztöndíjrendszer az etnikai kisebbségek vagy bármilyen hátrányos helyzetű csoportok legjobb tanulói számára;
- külön nyelvi programok a migránsok gyermekei számára;

2.3.6 **tudomásul veszi** az oktatás és a munkaerőpiachoz való hozzáférés terén a regionális és helyi szintű helyes gyakorlatokat, melyek többek között a következők:

- bármilyen nemzetiségű gyermekek felvétele az állami iskolákba;
- a helyhatóság által biztosított ingyenes hozzáférés a nyelvtanuláshoz bárki számára;
- ugyanolyan hozzáférés az oktatáshoz a fogyatékkal élők, a nem EU-állampolgárok és az idősebb lakosság számára is, az egész életen át tartó tanulás alapelveinek megfelelően;
- a megkülönböztetés elleni küzdelmet célzó nevelési projektek;
- a kisebbségi csoport nyelvén szervezett tanfolyamok;
- virtuális irodák az integrációs politika számára;
- intézkedések a foglalkoztatási megkülönböztetés ellen a helyi munkaügyi szervek szintjén, pl. az álláskereső név nélküli adatainak elküldése a munkaadókhoz, ahol a pályázók vezetéknévét nem írják be;

2.4 Hozzáférés a szociális lakásokhoz és a közszolgáltatásokhoz

2.4.1 **felhívja** a tagállamokat, hogy hozzanak létre nemzeti adatbázist vagy nemzeti útmutatókat a helyes gyakorlatokról a regionális önkormányzatok számára, a migránsok és az etnikai kisebbségi csoportok lakáshelyzetére vonatkozó adatok szisztematikus és szigorú gyűjtése érdekében;

2.4.2 **felhívja** a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket annak biztosítása érdekében, hogy megkülönböztetésmentes intézkedéseket alkalmazzanak, különösen:

- az önkormányzati lakásokat bármilyen nemzetiségű családoknak kiutalják;
- kerüljék a szegregációt a lakásszolgáltatásban és szükség esetén pozitív megkülönböztetést alkalmazzanak;
- helyi és regionális szintű cselekvési terveket hozzanak létre, hogy biztosítsák a lakásszolgáltatáshoz való egyenlő hozzáférést;

2.4.3 **kiemeli** a helyi és regionális önkormányzatok legjobb gyakorlatait, melyek azt célozzák, hogy a lakásszolgáltatáshoz és a közszolgáltatásokhoz valamennyi állampolgár egyenlően hozzáférjen, így például:

- technikai és jogi garanciák, valamint biztosítások nyújtása minden népességcsoportnak;

- kommunális lakások kiutalása a migránsoknak és harmadik országok állampolgárainak;
- tanácsadó szervezetek létrehozása, hogy a menekültek és a migránsok könnyebben jussanak hozzá a lakhatáshoz;
- non-profit bérlakásprogramok indítása;
- a migránsok részvételének biztosítása olyan nyilvános fórumokon, ahol a lakásszolgáltatási politikákat vitatják meg;
- egyenlő hozzáférés és egyforma minőségű közszolgáltatás biztosítása a helyi közösségek valamennyi tagja számára;

2.5 Aktív részvétel a politikai és a civil életben

2.5.1 **erőteljesen támogatja** a kisebbségi csoportok tagjainak részvételét a politikai életben a kormányzás minden szintjén (helyi, regionális, nemzeti és európai), különösen pedig nagyobb részvételüket a helyi politikában. E célból a helyi és regionális önkormányzatok szerkezetét és döntéshozatali eljárásait átláthatóbbá és könnyebben hozzáférhetővé lehetne tenni, hogy ösztönözzék a kisebbségek részvételét, valamint a korlátlan gyülekezés- és szólásszabadságot;

2.5.2 **felkéri** a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy bátorítsák a bevándorlók különféle etnikai csoportjainak képviselőit arra, hogy játsszanak felelősségteljesebb szerepet a tagállamok társadalmában és saját regionális és helyi önkormányzataikban;

2.5.3 **üdvözi** a számos város és régió által vállalt kezdeményezéseket, melyek különleges intézkedéseket vezettek be a politikai jogok gyakorlásának támogatása érdekében, úgymint:

- tanácsadó szervek létrehozása;
- egy vagy több kisebbségi képviselő jelenléte a városi tanácsokban;
- a kisebbségek tagjainak teljes részvétele a helyi és helyhatósági választásokban;
- kommunális tevékenységi területek létrehozása az „öslakosok”, a migránsok és bármilyen hátrányos helyzetű csoport számára;

2.5.4 **kéri**, hogy konkrét intézkedéseket hajtsanak végre, beleértve olyan feltételek megteremtését, amelyek lehetővé teszik a nemzeti kisebbségek reprezentatív intézményei számára, hogy ténylegesen részt vegyenek a kisebbségek oktatására és foglalkoztatási integrálására vonatkozó politikák és programok kidolgozásában és végrehajtásában;

2.5.5 **hangsúlyozza** a helyi és regionális média felelősségét a tolerancia és a sokszínűség tiszteletben tartása támogatásában, továbbá szerepüket a hatékony kommunikáció biztosításában és a kisebbségek tagjainak a helyi politikai és civil életben való aktívabb részvételére való ösztönzésben;

2.6 A regionális és helyi szintű adatgyűjtés támogatása

2.6.1 **úgy véli**, hogy a nemzetiségek szerint lebontott adatgyűjtés alapvetően fontos a megkülönböztetésmentes politikák végrehajtásának értékeléséhez;

2.6.2 **megismétli** az Európai Bizottsághoz szóló felhívását, hogy tegyenek közzé egy tájékoztatót a megkülönböztetésmentesség helyes gyakorlatáról a helyi önkormányzatok mint munkaadók, szolgáltatók és áru- és szolgáltatás-beszerzők, továbbá mint a közösségi kohézió és a megkülönböztetésmentesség vezetői számára; valamint, hogy a tájékoztató tartalmazza a helyi önkormányzatok feladatait az alapvető jogok fenntartása tekintetében, beleértve a gyűlekezési szabadsághoz való jogot, valamint a helyi önkormányzatok különleges felelősségét, hogy jó példával járjanak elől a gyűlöletbeszéd, illetve az olyan beszédként értelmezhető megnyilatkozások elleni harcban, amely fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust, homofóbiát, vagy az intolerancián alapuló megkülönböztetés vagy gyűlölet bármely más formáját legitimizálhatja, terjesztheti vagy arra buzdíthat. Ebben az összefüggésben **felajánlja** támogatását az Európai Bizottságnak a regionális és helyi szintű adatgyűjtésben;

2.6.3 **úgy véli**, hogy a jobb adatgyűjtés, megfigyelés és értékelés fontos az egyenlőség támogatását és a megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelmet célzó hatékony politikák kidolgozásában, továbbá **megismétli**, hogy a helyi és regionális önkormányzatokat az Európai Bizottság mellett be kell vonni az összevethető mennyiségi adatok kidolgozásába, a meglévő egyenlőtlenségek mértékének megállapítása és megvilágítása érdekében;

Brüsszel, 2006. június 15.

3. Záró megjegyzések

3.1 **kiemeli** az EU intézmények, az Európa Tanács, az ENSZ és az EBESZ közötti intézményközi együttműködés javításának fontosságát a kisebbségek hatékony védelmét illetően, és hangsúlyozza a civil szervezetek, valamint a regionális és helyi önkormányzatok nemzeti, transznacionális és európai szövetségeinek szerepét ebben a folyamatban;

3.2 **kéri**, hogy a regionális dimenziót vegyék figyelembe a Rasszizmus és Idegengyűlölet Európai Megfigyelőközpontjának (EUMC) és az Alapvető Jogok Független Szakértőinek Európai Unió Hálózatának jelentéseiben;

3.3 **úgy véli**, hogy az EU kiegészíthetné a tagállamok tevékenységeit helyi, regionális és nemzeti szinten a megfelelő előirányzatok csoportosításával, továbbá a tagállamok a Strukturális Alapokban levő döntéshozatali jogkörük egy részét delegálhatnák a regionális és helyi önkormányzatoknak az EU decentralizációs politikájának szellemében;

3.4 **felszólít** a megkülönböztetés elleni küzdelmet célzó és valamennyi állampolgár jogait biztosító helyi és regionális szintű tevékenységek megfelelő finanszírozására.

a Régiók Bizottsága
elnöke
Michael DELEBARRE

MELLÉKLET

A KISEBBSÉGEK VÉDELME REGIONÁLIS ÉS HELYI SZINTEN: HELYES GYAKORLATOK ⁽¹⁾

A kisebbségek helyzetének javítására és a megkülönböztetésmentes politikák támogatására irányuló regionális és helyi helyes gyakorlatok közül sok a RB tagjai és a regionális és helyi önkormányzatok, szervezetek és szövetségek felméréseinek eredménye. A RB fejleszteni kívánja ezt a korlátozott listát, és így fel akarja használni azt a mindenki számára egyenlő bánásmód normáit támogató EU- intézkedésekben.

1. A sokszínűség és a kultúrák közötti párbeszéd támogatása

- Németországban a Bajor Fórum kidolgozott egy sor tevékenységet „integráció a párbeszédben” (azaz a nyilvános vitákban) jelszó alatt. E tevékenységek célja az őslakosok és az idegenek közötti kapcsolatleremtés növelése, valamint a kulturális és nyelvi gettók, úgynevezett „párhuzamos társadalmak” kialakulásának elkerülése.
- Franciaországban, Corps-Nuds városában az újonnan érkezőket a közösség részeként ismerik el, és arra bátorítják őket, hogy vegyenek részt minden helyi társadalmi tevékenységben. Ezen kívül, minden nemzetiségű gyermeket felvesznek az állami iskolákba. Az állami oktatáshoz való hozzáférést biztosítják a fogyatékkal élőknek és a munkát kereső felnőtteknek is, összhangban az egész életen át tartó tanulás elvével.
- Brémában (Németország) számos eseményt tartottak az integrációs politika jegyében. A különböző események közös pontja a kultúrák és vallások közötti párbeszéd mint az idegengyűlölet, valamint a radikalizálódás és szegregáció tendenciája elleni harc eszközeinek támogatása volt.
 - „Fiatalok Éjszakája”. Ezt az eseményt évente egyszer rendezik meg a brémai városházán a nemzeti szocializmus áldozatainak emlékére. A Fiatalok Éjszakájának átfogó célja, hogy a múltba való visszatekintést egybekösse az „emberséges” jelen iránti kötelezettségvállalással. Az eseményen átlagosan 3000 résztvevő van jelen, akiknek háromnegyede fiatal. A kiválasztott téma minden évben más, az elmúlt évek egyik témája például „Találkozás a szintikkel és romákkal” volt. A kortárs szemtanúk beszámolóit mellett, a rendezvény otthont ad kiállításoknak, vitafórumoknak, színdaraboknak, sport bemutatóknak és mindenféle zenét felsorakoztató koncerteknek, a sor a klasszikus zenétől egészen a hip-hop-ig terjed, azaz akad látnivaló minden ízlés és korosztály számára.
 - Vallások utcaterképe: a Fiatalok Éjszakájának egyik sikeres „mellékhatása” a Vallások utcaterképe elnevezésű projekt, melyet fiatalok szerveznek fiatalok számára. A projektet különböző vallási csoportokhoz tartozó brémai fiatalok hívták életre, azzal a céllal, hogy megkönnyítse az egyes vallások közötti kommunikációt és hozzásegítse az érintetteket saját vallásuk jobb megértéséhez. A projekt fórumot biztosít Bréma bármely vallási közösségéből érkező fiatal számára, lehetővé téve, hogy megismerjék egymást miközben együtt dolgoznak a térképen, vagy egyszerűen csak együtt legyenek és örüljenek egymás társaságának. A résztvevők egy interaktív internetes portált is létrehoztak, melynek része egy olyan utcaterkép, amely a városban található összes templomot, mecsetet és a városházát feltünteti. Ezen kívül vitafórumot indítottak az interneten, ahol a fiatalok konkrétan Istenről és a világról alkotott nézeteiket oszthatják meg egymással. A Vallások utcaterképe megmutatta, hogy van igény a vallások közötti párbeszédre a fiatalok között. Ugyanakkor a vallási alapon felosztott hitoktatás nem nyújt elegendő alkalmat az ilyen dialógusra. A vallásos fiatalok párbeszédén keresztül többet szeretnének tudni egymás hitéről és életéről, és azt szeretnék, ha ez az ő szintjükön folyna, mindenféle hierarchia vagy tekintélyre vonatkozó rangsor felállítása nélkül.
 - A Brémai Iszlám Hét: Bréma különös gondot fordít a muzulmán polgárok beilleszkedésére. Az Iszlám Hét alatt a muzulmánok lehetőséget kapnak arra, hogy vallásukat és kultúrájuk bemutatassák a nagyközönség számára. Mindenkinél alkalma nyílik az iszlámmal, és a brémai hitgyakorlással való ismerkedésre; számos bemutató, vita és kiállítás hívogatja az érdeklődőket, hogy informális környezetben tájékozódjanak, beszélgessenek és találkozzanak muzulmánokkal. Az elképzelés lényege, hogy nem a muzulmánokról kell beszélni, hanem a muzulmánokkal. A kritikus vita nemcsak megengedett, hanem egyenesen kívánatos is.
 - A brémai városháza fogadást rendez a böjt vége alkalmából: a böjt hónapja, a Ramadán végén a szabad Hanzaváros Bréma szenátusa a városházán megrendezett fogadásra invitálja a város muzulmán polgárait, hogy csatlakozva más vallásos csoportok tagjaihoz megünnepeljék a böjt végét. A muzulmánok mindig lelkesen elfogadják a meghívást, ami azt is bizonyítja, hogy a muzulmánokat kulturális örökségükkel és hitükkel együtt a város elismeri.
 - A „Portói határok nélkül” terv (Portugália) a városba irányuló bevándorlás elemzésére, az arról való elgondolkodásra és az ahhoz kapcsolódó problémák kezelésére kialakított stratégia. A munka a különböző portói bevándorló közösségeket tömörítő szövetségek bevonásával folyik. A terv keretében végzett tevékenységek számos célt szolgálnak;

⁽¹⁾ Források: a RB tagjai által gyűjtött információk; az Alapvető Jogok Független Szakértőinek Európai Uniói Hálózatának „3. sz. tematikus megjegyzései: A kisebbségek védelme az Európai Unióban” (2005); és az EUMC Éves jelentése, II. rész „Rassizmus és idegengyűlölet az EU tagállamaiban tendenciák, eredmények és a helyes gyakorlat” (2005).

minden érintett integrált és részvételen alapuló szociális fejlődését szem előtt tartva a szociális kohézió fenntartását és elősegítését veszik célba. Az alábbiakban kettőt kiemelünk ezen tevékenységek közül, mivel rendszeres jellegűek, és a bevándorló szervezeteket bevonják a tervezés, fejlesztés és értékelés szakaszába:

- **„Egy történet, amit meg kell osztani”:** a tevékenység lényege a bevándorló közösségek kulturális örökségéből érdekes történetek „felderítése” és összegyűjtése, majd ezek nyilvánosság elé tárása a város legkedveltebb helyszínein rendszeresen megrendezett, az előadásokon alapuló szórakoztató esték keretében.
- **Közösségek találkozója:** a tevékenység legfőbb célja, hogy segítse a különböző közösségek közötti kapcsolat megszilárdulását, valamint ezzel egyidejűleg Porto város kulturális sokszínűségének támogatását és ünneplését is szolgálja. Az esemény keretében társadalmi és kulturális, valamint tájékoztató estékre kerül sor a helyi és külföldi állampolgárok bevonásával a kiállítások megszervezésébe és a kulturális és gasztronómiai termékek értékesítésébe. A találkozó évente kerül megrendezésre a város egyik jól ismert épületében, több száz ember részvételével.
- A vallóniai (Belgium) „Inter-Nation” program az interkulturalizmuson és specifikus szaktudás megszerzésén alapul; célja, hogy munkába állítsa azokat az álláskeresőket, akiket még mindig nem vesznek igénybe megfelelő mértékben a munkaerőpiacon. A program különös figyelmet szentel arra, hogy előtérbe helyezze a külföldi származású polgárok interkulturális előnyeit a nemzetközi kapcsolatot magában foglaló munkakörökben. Ezzel egyidejűleg az Inter-Nation olyan szakképzett munkavállalókat biztosít a vállalkozásoknak, akik képesek hozzájárulni a vállalat sikeres működéséhez.
- München városa kidolgozta az „Aktívan együtt Neuperlach-ban” projektet, amellyel a lakosok kertjeit közösségi tevékenységi területekké változtatták az egyazon területen élő németek és migránsok számára. Ez a projekt növeli a kommunikációt és az integrációt az eltérő kulturális, etnikai és faji háttérű emberek között.
- Hollandiában Amszterdam városa elindított egy projektet „A második világháború távlatban” címmel, melynek célja a diszkrimináció és az antiszemitizmus elleni küzdelem, valamint a tolerancia és a tisztelet növelése.

2. Az egyenlőséget biztosító normák és tervek alkalmazása és ösztönzése

- Spanyolországban a madridi közösség a bevándorlók beilleszkedésének biztosítása érdekében a közösség teljes szociális ágazatának és több mint 1000 képviselőnek és szakértőnek a bevonásával készített, a 2006–2008-ig tartó időszakra vonatkozó Regionális Integrációs Tervet hajt végre. Ez az első alkalom, hogy egy spanyol közösség több mint 4,4 milliárd eurót irányzott elő a bevándorlók integrálására. Minden bevándorló, adminisztratív jogállására való tekintet nélkül, a többi madridi polgárhoz hasonlóan ingyen igénybe veheti Madrid oktatási és egészségügyi ellátó rendszerét. A madridi közösség ezenkívül központokat hozott létre a bevándorlóknak történő szociális segítségnyújtás céljából (CASI), valamint, hogy megerősítse a bevándorlók különösen sebezhető csoportjai számára alapvető támogatást nyújtó hálózatot. Ezen túlmenően központokat állított fel a bevándorlók bevonására és integrációjára (CEPIS) a bevándorló közösségek kulturális gazdagságának támogatása, fellendítése és bemutatása céljából.
- Bécs városa virtuális integrációs politikai irodákat nyitott. Emellett az „Integráció és Sokszínűség” elnevezésű különleges hivatal is nyílt, melyek feladata a sokszínűség kezelésének fejlesztése, valamint a városba letelepedett új bevándorlóknak nyújtott tanácsadó szolgáltatások megszervezése és kiterjesztése. A hivatal együttműködik a bevándorlókat tömörítő szervezetekkel, és támogatja az integrációhoz kapcsolódó intézkedéseket és projekteket, mint például a nyelv elsajátítására vonatkozó intézkedéseket.
- Olaszországban, Emilia Romagna tartományban, anti-diszkriminációs konzultációs testületeket hoztak létre, a helyi önkormányzatok pedig különleges tanácsadókat neveztek ki, akik jogkörrel rendelkeznek a faji és nemi megkülönböztetések eseteiben való közbenjáráshoz.

3. A nyelvtanuláshoz és oktatáshoz való hozzáférés és a munkaerőpiac

- Franciaországban, Rennes-ben és körzetében különféle tevékenységeket és oktatást nyújtanak, hogy biztosítsák az újonnan érkezők integrálódását a helyi közösségbe. Ezen kívül költségvetést különítenek el a közösségi fogadóközpontok létrehozására.
- Bécs városa (Ausztria) a frissen bevándorlók számára írás-olvasás tanfolyamokat és német nyelvtanfolyamokat szervez, különös tekintettel a nőkre, akiknek a részvételhez egész napos gyermekfelügyeletet is biztosít.
- Škocjan-ban (Szlovénia) integrációs politikát vezettek be egy program révén, melynek célja a helyi lakosság idegengyűlölettel kapcsolatos felvilágosítása.
- A foglalkoztatás terén történő megkülönböztetés elleni küzdelem érdekében a francia Rajna-Alpok tartomány arra ösztönözte a helyi munkaügyi hivatalt, hogy a munkaadóknak név nélkül küldjék el az álláskeresők adatait.

4. Lakáshoz jutás és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés

- Bécsben, Ausztriában a város közszolgáltatásai egyaránt hozzáférhetők és egyforma minőségűek a közösség valamennyi tagja számára, nemzetiségre, nemre, fajra és vallásra való tekintet nélkül; Ezen kívül az önkormányzatok a pluralista politikákat népszerűsítő és fejlesztő projekteket támogattak és finanszíroztak. A város támogatja a kulturális, nyelvi és közösségi sokszínűséget, és a jogsegély – tanácsadás formájában – az egyének jogállását illetően, a közösség minden tagja számára rendelkezésre áll.

- Barcelona városában az állami szolgáltatások minden, a város által nyilvántartásba vett személy számára hozzáférhetők, még akkor is, ha nem rendelkezik tartózkodási okmánnyal. A katalán hatóságok igyekeznek a már meglévő helyi szolgáltatásokat a bevándorlók igényeire és céljaihoz igazítani, elsősorban a befogadáshoz és letelepedéshez nyújtott technikai segítség, a sokszínűséggel és a polgársággal összefüggő intézkedések, valamint a döntéshozatal számára nyújtott tudásszolgáltatások pénzügyi támogatása által. Ezen túlmenően a *Diputació de Barcelona* Sokszínűség és Polgárság elnevezésű tervet dolgozott ki és a Sokszínűség és Polgárság helyi hálózatát hívta életre.
- Franciaországban Corps-Nuds város az Agglomerációs Községe lakáspolitikája keretében önkormányzati lakásokat utal ki nemzetiségtől függetlenül a meghatározott népességcsoportoknak, ideértve a romákat is.
- A katalán kormányzat létrehozta a „La Red de Bolsa de Vivienda Social”-t, melynek célja, hogy javítsa a megfelelő lakáshoz jutást minden társadalmi csoport számára, technikai és jogi garanciákat, biztosítást és legfeljebb hat hónapos garanciát nyújtva.
- Ausztriában Salzburg, Krems és Guntramsdorf városai kommunális lakásokat utalnak ki a bevándorlóknak és a harmadik országok állampolgárainak. A „Wohndrehscheibe” tanácsadó szervezetet, mely arra törekszik, hogy javítsa a menekültek és migránsok lakhatását, 2004-ben a 107, Dubai Nemzetközi Díjra jelölt „legjobb gyakorlat” egyikének jelölték.
- A Cseh Köztársaságban a „Támogatott lakásépítési program” megköveteli az önkormányzatoktól, hogy támogassák az új házak építését, és biztosítsák a szociális szolgáltatásokat, hogy ezzel segítsék a társadalmi kirekesztés által fenyegetett csoportokat.
- 1994 óta a madridi közösség Spanyolországban különleges lakáshoz jutást célzó közvetítő programot dolgozott ki, amely a régió bevándorló lakosságának elhelyezését célozza. A program keretében a bevándorlók jó minőségű lakáshoz juthatnak, mégpedig egy többszörös közvetítői rendszer segítségével és az ingatlanpiacról a bevándorló közösség számára vásárolt lakásokhoz kialakított garanciák által. A program lakásmegosztási lehetőséget is biztosít, és megkönnyíti a (lakás)szövetkezeti csoportok létrehozását, amelyek aztán közösen bérelhetnek vagy vásárolhatnak ingatlanokat.
- Szlovéniában az „Önkormányzati non-profit bérlakások garanciájának ösztönző programja 2005” felszólítja az önkormányzatokat a non-profit bérlakások építésére és felújítására.
- Gent városában lakásszolgáltatási anti-diszkriminációs nyilatkozatot írtak alá az állami és magánfelek, hogy biztosítsák a megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölését és megelőzését a lakásszolgáltatási szektorban.
- Verona városában a „La casa per gli Extracomunitari” szövetkezet házakat kínál a bevándorlóknak, és biztosítja részvételüket a nyilvános fórumokon, ahol lakásszolgáltatási politikákat vitatnak meg;

5. Aktív hozzáférés a politikai, illetve polgári élethez

- Olaszországban Torino városa engedélyt adott a helyhatósági választásokon való részvételre minden jogszerűen ott tartózkodó külföldinek, aki legalább 6 éve él a városban.
- Dániában, a dán integrációs törvény értelmében az önkormányzatoknak lehetőségük van integrációs tanácsok létrehozására, melyek hatáskörébe tartozik konzultatív jelentések megfogalmazása a helyhatóságban általában tett integrációs kezdeményezésekről és azok eredményeiről, illetve az önkormányzat által kínált bemutatkozási programokról. Az integrációs tanácsok minimum hét, a helyhatósági tanács (kommunalbestyrelse) által kinevezett, a helyhatóság területén élő tagból állnak. A tagokat egyrészt a bevándorlók vagy menekültek helyi szövetségeinek tagjai közül nevezik ki, rajtuk kívül pedig iskolai igazgatótanácsokkal vagy más helyi szövetségekkel kapcsolatban lévő tagokat jelölnek ki. Az integrációs tanácsok életre hívása első lépésnek tekinthető a bevándorlók és menekültek politikai folyamatba való bevonásának útján. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az integrációs tanácsok számos bevándorló vagy menekült tagja később részt vesz a formálisabb politikai folyamatokban is, pl. a helyhatósági tanácsban. Kb. 60 dán helyhatóság döntött integrációs tanácsok létrehozása mellett.
- A Portói közösségek városi bizottsága (Portugália) tanácsadó testület, amely a városi tanácsnak tartozik felelősséggel. Feladata, hogy interaktív fórumot biztosítson a Portóban élő külföldi közösségek egymás közötti, valamint az ilyen közösségek és a helyi önkormányzat közötti információcseré és vita számára. A találkozók révén a helyi önkormányzat megismerheti a bevándorlókat tömörítő szövetségek véleményét az éppen mérlegelés alatt álló tervezett projektekről, melyek célja az érintett közösségek beilleszkedésének megkönnyítése. A résztvevők ugyanakkor megvitatják azokat a legfontosabb akadályokat is, amelyekkel a szövetségeknek kell szembenézniük saját projekteik végrehajtása során. A portói külföldi közösségeket képviselő szövetségek már a kezdetektől lelkes érdeklődésüket fejezték ki a városi bizottság iránt. Jelenleg 13 szövetség képviselteti benne magát; ezért tehát elmondhatjuk, hogy a helyi önkormányzat tevékenyen együttműködik a portói külföldi közösség meglehetősen reprezentatív részével. A bizottság figyelemreméltó intézményi érdeklődést is kiváltott: a bevándorlásért és etnikai kisebbségekért felelős kormánybiztos is képviselteti magát megfigyelői státuszban. Létezik tehát egy szilárd működő alap, amire a jövőben remélhetőleg építeni lehet. A tanácsadó testület elengedhetetlen része a portói városi tanács arra irányuló politikájának, hogy közelebb kerüljön polgáraihoz, egyben jól mutatja, hogy polgárok tevékeny részvételének és a részvételen alapuló demokráciának kiemelt fontosságot tulajdonít. Célja, hogy a bizottságot a lehető legreprezentatívabbá tegye a városban élő különböző külföldi közösségek vonatkozásában, ezért további szövetségeket is felkérték a csatlakozásra: akik részt kívánnak venni a bizottságban azoknak a városi tanács elnökéhez kell elküldeniük jelentkezésüket.

- Spanyolországban a Gobierno del Principado de Asturias biztosítja, hogy a szociális juttatások rendelkezésre álljanak mindenki számára, aki a térségben él, technikai és gazdasági támogatást nyújt az emberi erőforrások fejlesztéséhez, továbbá megelőző intézkedéseket vezetett be azon különböző csoportok társadalmi részvételének elősegítése érdekében, amelyeket diszkrimináció ér vagy érhet. Társadalmi integrációs tervet dolgoztak ki, hogy biztosítsák a kisebbségek integrációját támogató különleges intézkedéseket, a lakásszolgáltatási, oktatási, egészségügyi és szociális ellátási szektorokban.
- Olaszországban a kisebbségek képviselője a Firenzei Városi Tanács – azaz a szenegáli közösség Toscana tartományi vezetője – keretében ülnek össze.
- Németországban a beilleszkedés megkönnyítése érdekében a kisebbségek helyzetének rendszeres figyelemmel kísérése irányuló rendszert vezettek be Berlinben. Berlin városa „Szomszédsági alapot” hozott létre, amely jól példázza az állampolgári részvétel és az integráció javításának egyik lehetséges módját.

6. A roma kisebbség védelme

Belgium

- Belgiumban a Flamand Tanács határozata az oktatásbeli egyenlőségről és lehetőségről külön alapokat különít el bizonyos iskolák számára, a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó diákok száma alapján, beleértve a romákat is.
- 1997-ben a flamand kormányzat létrehozott egy mobil-lakásügyi flamand bizottságot, melynek célja konkrét javaslatok kidolgozása, hogy megoldást találjanak a lakásügyi problémákra és a vándorlók telepeinek fejlesztésére.
- Flandriában a flamand etnikai és kulturális kisebbségi politikáról szóló határozattal összhangban öt „vándoregységet” hoztak létre regionális integrációs központokban. Az egységek célja a kisebbségi politika értékelése és alkalmazása. Vallóniában 2001-ben létrehozták a Vallon Régióhoz tartozó „Vándorlók Mediációs Központját”, hogy felügyeljen minden, a vándorló népességre vonatkozó projektet, és közvetítsen közöttük és a hatóságok között.

A Cseh Köztársaság

- A Cseh Köztársaságban regionális szinten és Prágában roma koordinátorok működnek, míg helyi szinten nemzeti kisebbségként kezelik őket.
- A „Közös együttélés” elnevezésű civil szervezet és Ostrava régió fegyveres testülete 2004-ben nyári tábort szervezett roma gyerekeknek. A fő cél a rendőrség és a romák közötti kommunikáció és együttműködés javítása volt..

Franciaország

- Franciaországban néhány iskolában külön tanár segíti a roma gyerekek integrációját. Néhány iskolabuszt elkülönítettek a roma tanulók szállításához, és figyelik hatékony részvételüket az órákon.

Németország

- Németországban a Német Szinti és Roma Központi Tanács átfogó szervezet, amely kilenc tartományi szövetséget és számos regionális és helyi szervezetet tömörít. Képviseli és védi a közösségi bizottságok érdekeit.

Görögország

- Patros városa fontos intézkedéseket fogadott el a roma kisebbség védelmében, például: bevezették a rendszeres orvosi látogatásokat és az oltásokat, programokat hoztak létre, melyek segítik a helyi romák munkaerőpiacra való bejutását, aktív lakásszolgáltatási politikát alakítottak ki, amely tartalmazza a kormányzati lakbértámogatást.

Magyarország

- Magyarországon Ózd önkormányzata és kisebbségi önkormányzata programot indított egy szélsőségesen leromlott és társadalmi kirekesztéstől sújtott terület felújítása érdekében.

Szlovénia

- Szlovéniában az alkotmány garantálja, hogy a kisebbségek hivatalos nyelvként használhassák saját anyanyelvüket azon a területen, ahol élnek. Ez érvényes a magyar és az olasz kisebbségre nézve. E két kisebbség a nemzeti parlamentben is saját képviselő által képviselteti magát.

- A Nemzeti Kisebbségek Hivatalán keresztül a kormány intézkedéseket dolgoz ki az országban élő roma közösség különleges jogállásának, különleges jogainak és védelmének vonatkozásában. Valószínűleg ebben a tekintetben első az EU-ban. A helyi önkormányzatokra és a helyi választásokra vonatkozó törvények értelmében a Szlovéniában élő romák – a jelenlegi hivatali időszaktól kezdődően – a roma közösséget képviselő önkormányzati tagokat választhatnak, azokban a városi tanácsokban, amelyek olyan területeket irányítanak, ahol a romák őshonosak. A kormány romákat segítő intézkedéseket magában foglaló programja keretében Rogašovci település állami kezdeményezésén alapuló „romákról romáknak” elnevezésű programot fog végrehajtani, melynek részét képezi a közüzemi infrastruktúra problémáinak megoldását, oktatási, szociális és kulturális kérdések rendezését, és a romáknak való jogi segítségnyújtást célzó projektek állami finanszírozása.
- A ljubljanaei székhelyű Neveléstudományi Intézet projektet hozott létre „A roma gyerekek integrálása az általános oktatásba Szlovéniában” címmel. A projekt célja, hogy javítsa a roma gyerekek oktatási kilátásait az óvodákban és az általános iskolákban a Dolenjska régióban.

Spanyolország

- Spanyolországban a katalán kormány által kezdeményezett „Prologueur” program célja a roma és más olyan csoportok támogatása, akik diszkrimináció célpontjai lehetnek. A program logikája elég egyszerű: az üres lakásokat megvásárolják, felújítják és kiadják a bevándorlóknak és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportoknak.
- Madrid város közössége 1999 óta folytatja az APOI-projektet, melynek célja a kelet-európai etnikai csoportok társadalmi integrációja. Az integrációs folyamat három szakaszból áll: a fogadásból, a letelepedésből, ideértve az álláskeresést és a lakáshoz jutást, végül pedig a nyomon követési szakaszból. Az APOI egy irányvonalat követ négy szinten: az egyén, a család, a csoport és a közösség szintjén. A megközelítés lényege az aktív részvétel, a bevándorlók bevonása saját integrációjukba, valamint bármilyen probléma egyéni és átfogó módon történő rendezése.
- Barcelona városi tanácsa létrehozta a Roma Közösség Városi Tanácsa elnevezésű konzultatív szervezetet Barcelonában, melynek célja, hogy fokozza a városban élő romák jólétét és életminőségét.

Egyesült Királyság

- Az Egyesült Királyságban a „Gypsy/Traveller Achievement Project”-et (Vándorcigány teljesítmény projekt) indították el, hogy bevonják a szülőket, megkérdezzék a gyerekeket, és módosítsák vagy átdolgozzák a tudományos programokat a roma diákok részvételének növelése érdekében. A helyi önkormányzatok többségénél van „Traveller Education Service” (Vándorlók oktatási szolgálata), melynek célja a roma oktatás ösztönzése. Konkrétan egy iskola iskolán kívüli rugalmas kurzust kezdeményezett az írás-olvasás, matematika és szabadterei tevékenységek témaköreiben, egy önkormányzat pedig csomagokat állított össze, hogy segítsen az általános iskolából a középiskolába való továbblépésben.